

Кравчук О. Ю.

викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Гуманітарного інституту
Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова
(Україна, Миколаїв), kraffchuk@list.ru

ПРОЦЕС ПОЛІТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДІ МИКОЛАЇВЩИНИ

Дана стаття присвячена проблемам політичного виховання сучасної молоді, зокрема молоді Миколаївщини. Розглянуто всі фактори впливу на процес виховання політично свідомого молодого громадянина країни. В роботі представлені погляди сучасних науковців на методи політичного виховання.

Ключові слова: політичне виховання, методи, рівень, заходи, критерій, молодь.

Постановка проблеми. Як зауважують сучасні науковці, в Україні процес виховання політично здорового та свідомого суспільства ще не завершено. Причин – багато, але в результаті про деякі історичні події, які обросли політичними міфами та стереотипами, практично не можна говорити лише мовою фактів. Тут потрібний тонший підхід. У той же час затягувати процес оздоровлення теж не можна, адже так ми ризикуємо виявитися ізольованими в своїх проблемах і стереотипах. Процес політичного виховання спрямований на підготовку громадянина до активного суспільного життя, а також виховання у нього діяльної позиції щодо окремих явищ політичного життя суспільства загалом.

Мета статті – розкрити суть та особливості процесу політичного виховання молоді, розглянути шляхи удосконалення цього процесу в регіоні.

Виклад основного матеріалу. Мета, зміст і організація політичного виховання визначаються характером політичної системи суспільства і слугують інтересам її збереження і розвитку. Політичним вихованням формують раціональний (поширення необхідної політичної інформації) та емоційний

(вироблення всієї сукупності політичних відносин) компоненти, тісно пов'язані з конкретною політичною системою аспекти. Методи політичного виховання поділяють на прямі (переконання, примус, навіювання, наслідування) і непрямі (використання політичних символів та ритуалів, стимулювання нормативної поведінки та ін.). Засоби політичного виховання передбачають індивідуальний і колективний рівень. Існують державні (школа, громадські організації тощо) і недержавні (сім'я) форми політичного виховання. Від політичної культури людей вирішальною мірою залежать характер і напрями політичного процесу, стабільність і демократизм політичної системи суспільства. Саме цими критеріями вимірюється її зрілість. Чим вища політична культура, тим вужчою є сфера політичної контркультури, яка суперечить домінуючим позитивним політичним і демократичним цінностям і виконує дестабілізуючу роль. Політична освіченість включає знання про типи держав, політичні організації й інституції, принципи, процедури й регламенти суспільної взаємодії, виборчу систему. Вона виявляється в усвідомленні необхідності державотворчих процесів у поєднанні з розбудовою громадянського суспільства, в умінні відстоювати свої політичні інтереси, повазі й толерантному ставленні до політичних поглядів інших людей. Водночас формування політичної освіченості включає вироблення негативного ставлення до будь-яких форм насильства: деструктивного націоналізму, шовінізму, фашизму, месіанських настроїв. Головним критерієм ефективності системи політичного виховання є політична поведінка соціальних груп і окремих громадян. Говорячи про процес політичного виховання студентської молоді в Миколаївських вищих навчальних закладах, маємо зазначити, що всіляко підтримується пошук та впровадження нових форм і способів роботи з молоддю в гуманітарній сфері, заохочуються нетрадиційні методи: як-то рольова гра «Студентська республіка», тренінгові програми, підтримка неформалізованих молодіжних ініціатив[5].

Відомий український науковець Т. Поснова виділила заходи щодо розвитку політичного мислення і культури молодого покоління на всіх рівнях функціонування суспільства:

- забезпечення рівня політичної освіченості, необхідного для сприйняття демократичних ідеалів і норм, для об'єктивного аналізу політичних процесів;
- забезпечення доступу до отримання знань у соціально-політичній сфері через публікацію актуальних наукових праць вітчизняних і зарубіжних вчених, а також об'єктивного висвітлення поточних подій засобами масової інформації, можливість доступу до передових інформаційних технологій;
- враховуючи тезу, що будь-яка держава ставить за мету виховання такого громадянина, який підтримує суспільно-політичні процеси, що в ній розвиваються, необхідно зробити наголос на національно-патріотичному вихованні молоді;
- нагальним є виховання інтересу до суспільно-політичних подій, розуміння молоддю можливості впливати на них; слід пам'ятати, що соціально-політична пасивність може призвести до стану «надбаної безнадійності» молоді в соціально-політичній сфері і втрати цього покоління для майбутнього України [8,с.24].

Важливе місце у змісті громадянського виховання посідає формування культури міжетнічного та міжнаціонального спілкування. Високий рівень культури міжетнічних і міжнаціональних відносин передбачає рівність і співробітництво всіх народів, їх гармонію, орієнтує людину і суспільство на злагоду, взаємодію, взаємодопомогу, партнерство, діалог, толерантність. Формування правової культури тісно пов'язане з вихованням політичної культури. Політична освіченість включає знання про типи держав, політичні організації й інституції, принципи, процедури й регламенти суспільної взаємодії, виборчу систему. Вона виявляється в усвідомленні необхідності державотворчих процесів у поєднанні з розбудовою громадянського суспільства, в умінні відстоювати свої політичні інтереси, повазі й толерантному ставленні до політичних поглядів інших людей. Водночас формування політичної освіченості включає вироблення негативного ставлення до будь-яких форм насильства: деструктивного націоналізму, шовінізму, фашизму, месіанських настроїв. Важливою характеристикою громадянської культури є моральність особистості. Моральна і правова свідомість взаємопов'язані. Правова освіченість

людини підтримує її моральність так само, як і моральність підтримує правові норми взаємин з людьми. Якщо правова норма не відповідає рівню морального розвитку, то вона ігнорується і не виконується. Тому в демократичних державах конституції і нормативні акти приймаються у відповідності з вимогами народу. Тільки за таких умов встановлюється гармонія моральних і правових норм та правил, люди добровільно виконують закони, стають законослухняними. Важливими моральними цінностями, які визначають громадянську поведінку особистості, є совість, чесність, правдивість, свобода, рівність, справедливість, повага, толерантність, гідність, працелюбність, відповідальність та інші. Сформованість цих моральних норм полегшує сприймання школярами норм правових, які в свою чергу сприяють глибшому усвідомленню моральних істин. Водночас моральна норма дає змогу побачити й усвідомити ту межу моральної поведінки, за якою починаються аморальні й протиправні вчинки. Моральність особистості стимулює соціально цінну поведінку, застерігає від правопорушень. Важливою складовою змісту громадянського виховання є розвиток трудової активності школярів. Зміст виховання забезпечує розуміння економічних законів і проблем суспільства та шляхів їх розв'язання; розвиває мотивацію до праці, усвідомлення життєвої потреби трудової активності, ініціативи, підприємництва, здатність до соціальної творчості як умови соціальної адаптації, конкурентної спроможності й самореалізації особистості в ринкових відносинах. Громадянська культура включає бережливе ставлення до природи, що є справою як внутрішньодержавною, так і міжнародною. Це ставлення виявляється в особистій причетності й відповідальності за збереження й примноження природних багатств, у виробленні вміння співіснувати з природою, в усвідомленні особливостей і основних екологічних проблем навколишнього середовища. Робота по вихованню політичної культури охоплює всі види діяльності студентів: навчальну, трудову, художню, спортивну, громадську. Вихователем використовуються найрізноманітніші форми роботи. Передусім, – це навчальні заняття, на яких набуваються знання, що мають громадянське забарвлення. Великі можливості для формування політичної культури мають

екскурсії, походи «Козацькими шляхами», збирання краєзнавчих матеріалів, участь в експедиціях – археологічних, фольклорних, етнографічних, свята рідної мови, створення музеїв фольклору та етнографії, кураторські години про права людини, зустрічі з працівниками правоохоронних органів, ситуаційно-рольові ігри на громадянські й політичні теми («Вибори», «Парламент», «Суд») та інші. Особливого значення має залучення студентів до суспільного життя: участь у добродійних акціях, в благоустрої міст і сіл, у збереженні народного добра та охороні навколишнього середовища; в культурному обслуговуванні та шефській допомозі окремим верствам населення. Політична культура визначається єдністю думок, почуттів і діяльності, тому важливо дбати про розвиток емоційного, інтелектуального та практично-дійового компоненту політичної культури, щоб повага до законів і символів Батьківщини, до її святинь, розуміння своїх прав і обов'язків поєднувалися з реалізацією власних патріотичних почуттів, прав і обов'язків у повсякденному житті. Починаючи з 2000–2001 навчального року у всіх освітніх України Державний прапор щодня піднімається за 10 хвилин до початку занять і опускається після їх закінчення. Мелодія Державного Гімну звучить під час проведення урочистих заходів, свят Першого і Останнього дзвоників, вручення документів про освіту, посвідчень, нагород та відзнак. Результативність формування політичної культури залежить від того, як вищої школи педагоги стимулюють розвиток самоорганізації, студентське самоуправління, демократичного стилю взаємодії; сприяють формуванню критичного мислення, творчості й самостійності, усвідомленню власних світоглядних орієнтацій, які є основою життєвого вибору, громадянського самовизначення.

Для ефективного включення молоді Миколаївського регіону в політичний процес, треба створити інфраструктурну базу для власної самореалізації, в рамках молодіжних громадських організацій, у вигляді Молодіжного дому, який би включав у себе єдиний офіс з усім необхідним обладнанням і доступом до мережі Інтернет, приміщеннями для засідань, конференц-залою. Таким чином, молодь Миколаївщини мала б змогу брати активну участь у політичному житті, як регіону, так і країни, адже, молодь – це наше майбутнє. Це прослідковується

на прикладі діяльності громадських молодіжних організацій Миколаївщини, які підтримують місцеві ради та адміністрації. Участь молоді в цих організаціях сприяє формуванню політиків нового покоління, які здатні не лише якісно виконувати професійні функції, а й здійснювати громадський контроль за діяльністю органів державної влади та місцевого самоврядування. Це і є запорукою продовження демократичного процесу в Україні.

Висновки: на залучення молоді до політичного життя впливають: рівень науковості політичної свідомості та зрілість політичної культури, сформованість інтересу та потреб, придбання навичок політичної діяльності, що дозволяє аналізувати політичну ситуацію, вибрати найбільш цілеспрямовані форми та методи політичної участі. Слід зазначити, що особливу роль у процесі політичної соціалізації відіграють соціальні інститути, які впливають на формування політичної свідомості громадян, до яких належать – сім'я, школа, церква, засоби масової комунікації, громадські об'єднання, політичні партії та ін.

Як зазначають науковці, проблема потребує подальшого вивчення, оскільки виникають нові форми і методи залучення молоді до політичного життя, а також змінюється політична ситуація в країні.

Література і джерела

1. **Бєбик, В. М.** Базові засади політології: історія, теорія, методологія, практика: [Монографія]/ В. М. Бєбик. – К., 2000.
2. **Білоус, А.** Політико-правові системи: світ і Україна: [Текст] /А.Білоус. – К., 1997.
3. **Бодуєн, Ж.** Вступ до політології: [Текст] / Ж.Бодуєн.– К., 1995.
4. **Брегеда, А. Ю.** Політологія: [Навч. метод, посібник для самост. вивч. дисциплін] /А. Ю.Брегеда. – К., 1999.
5. **Базар, І. М.** Політична етнологія як наука: історія, теорія, методологія, праксеологія:[Текст] /І. М. Базар. – К., 1994.
6. **Гаєвський, Б.** Українська політологія:[Текст] /Б.Гаєвський. – К., 1995.
7. **Пірен, М. І.** Етнополітика:[Текст] /М. І. Пірен.– К., 1997.

8. **Поснова, Т.** Особливості формування політичної культури молоді / Т. Поснова // Політична психологія. – 2004. – № 6. – С. 17–25.

References

1. Bebyk V. M. Bazovi zasady politolohii: istoriia, teoriia, metodolohiia, praktyka: [Monohrafiia] / V. M. Bebyk. – K., 2000.
2. Bilous A. Polityko-pravovi systemy: svit i Ukraina: [Tekst] / A. Bilous. – K., 1997.
3. Boduen Zh. Vstup do politolohii: [Tekst] / Zh. Boduen. – K., 1995.
4. Breheda A. Yu. Politolohiia: [Navch. metod, posibnyk dlia samost. vyvch. dystsyplin] / A. Yu. Breheda. – K., 1999.
5. Bazar I. M. Politychna etnolohiia yak nauka: istoriia, teoriia, metodolohiia, prakseolohiia: [Tekst] / I. M. Bazar. – K., 1994.
6. Haievskyi B. Ukrainska politolohiia: [Tekst] / B. Haievskyi. – K., 1995.
7. Piren M. I. Etnopolityka: [Tekst] / M. I. Piren. – K., 1997.
8. Posnova T. Osoblyvosti formuvannia politychnoi kultury molodi / T. Posnova // Politychna psykholohiia. – 2004. – # 6. – S. 17-25.

Kravchuk O. Yu., Instructor of the Department of Social and Humanitarian Sciences, Humanitarian Institute of National University of Shipbuilding after Admiral Makarov (Ukraine, Mykolaiv), kravchuk@list.ru

Process political education of young people of Mykolaiv

This article deals with the problems of political education of modern youth, in particular youths of Mykolaiv area. All factors of influence on the process of political education of conscious young citizen of country are considered. The looks of modern scientists on the methods of political education are presented.

Keywords: political education, methods, level, measures, criterion, young people.

Кравчук О. Ю., преподаватель кафедры социально-гуманитарных дисциплин Гуманитарного института Национального университета кораблестроения (Украина, Николаев), kravchuk@list.ru

Процесс политического воспитания молодежи Николаевщины

Данная статья посвящена проблемам политического воспитания современной молодежи, в частности молодежи Николаевщины. Рассмотрены все факторы влияния на процесс воспитания политически сознательного молодого гражданина страны. В работе представлены взгляды современных ученых на методы политического воспитания.

Ключевые слова: политическое воспитание, методы, уровень, мероприятия, критерий, молодежь.